

ปัญหาและความจำเป็นของปัญหา

การพัฒนาประเทศจะบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริงได้ั้น ต้องพัฒนาชนบทควบคู่กันไปด้วย ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันที่พระราชทานแก่คณะผู้บริหารเร่งรัดพัฒนาชนบท ความตอนหนึ่งว่า "การพัฒนาชนบทเป็นงานที่สำคัญ เป็นงานที่ยาก เป็นงานที่ต้องทำให้ได้ด้วยความสามารถ ด้วยความฉลาด คือ ทั้งเฉลียว ทั้งฉลาด ทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ มิได้มุ่งที่จะหากินด้วยวิธีการใด ๆ ใครอยากหากินขอให้ลาออกจากตำแหน่งไปทำการค้าดีกว่า เพราะว่า ทำผิดพลาดไปแล้วบ้านเมืองเราล่มจม และเมื่อบ้านเมืองล่มจมแล้ว เราก็จะอยู่ไม่ได้ ก็เท่ากับเสียหายทุกอย่าง" (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529 : 1 อ้างอิงมาจากพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท, 2521 : 7)

รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้ให้ความสำคัญ สำนึก ส่งเสริม ในเรื่องของการพัฒนาชนบทตลอดมา โดยที่รัฐได้มีนโยบายที่จะแก้ไขปัญหานี้ในฐานะในชนบทซึ่งได้แก่ ปัญหาความยากจน ความเจ็บป่วย ความไม่รู้ ซึ่งเปรียบเสมือนลูกโทษที่มาโดยตลอดในช่วงระยะเวลากว่า 20 ปี รัฐบาลได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนเพื่อพัฒนาประเทศให้ทั่วถึงทั้งในเมืองและชนบท แต่ผลยังปรากฏว่า ช่องว่างและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมของคนในเมืองและเขตชนบทกลับยิ่งเพิ่มขึ้น และการพัฒนาชนบทยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร นักวิชาการ นักวิจัย และนักพัฒนาชนบทได้ทบทวนความสนใจ พยายามศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และได้พยายามดำเนินการแก้ไขกันอยู่ (ประส่าน มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ, 2533 : 10) ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ก็ได้เน้นการพัฒนาชนบทอย่างจริงจัง โดยให้เร่งรัดดำเนินการในส่วนที่ล่าช้าลง โดยกำหนดไว้เป็นพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนา รวม 286 อำเภอ 12,586 หมู่บ้าน ใน 38 จังหวัดทั่วประเทศ การดำเนินการนี้เป็นการเน้นกำลังของกระทรวงหลัก คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532 : 1) จากการทบทวนเอาใจใส่อย่างจริงจังของรัฐบาล และองค์การเอกชน ผลปรากฏว่า แผนพัฒนาชนบทยากจน ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ได้ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือ แผนพัฒนาชนบทยากจนเป็นแผนงานที่ได้รับ

การปรับเปลี่ยนไปสู่การปฏิบัติได้ใกล้เคียงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการจัดสรรงบประมาณ การจัดโครงการลงพื้นที่เป้าหมาย และผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ ซึ่งสามารถยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นทั้งทางด้านคุณภาพชีวิต การศึกษาและความสามารถในการพึ่งตนเอง แต่อย่างไรก็ตามก็อาจพิจารณาได้ว่า การดำเนินงานที่ผ่านมาได้รับความสำเร็จน่าพอใจในการแก้ปัญหาความยากจนในชนบทได้ระดับหนึ่ง และเป็นเพียงการดำเนินงานในขั้นที่เป้าหมายจำกัด ซึ่งคนในชนบทโดยทั่วไปแล้วก็ยังมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึงเช่นกัน

ดังนั้นจึงยังมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการพัฒนาชนบทอย่างเข้มแข็งต่อไปอีก เพื่อให้ประชาชนในชนบทมีรายได้สูงขึ้น ได้รับบริการสังคมและการปรับปรุงคุณภาพชีวิตอย่างกว้างขวาง ให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์และเป้าหมายดังกล่าว แผนพัฒนาชนบทในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 จึงได้รับการเปลี่ยนวิธีการและแผนปฏิบัติการใหม่ โดยการพิจารณานำเอาปัญหาที่แท้จริงของคนในชนบทซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค และแต่ละพื้นที่ เป็นตัวกำหนดพื้นที่ปฏิบัติการและจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่เร่งรัดการพัฒนาในทุกภาคทั่วประเทศ โดยแบ่งเป็นเขตชนบทด้านหลัง ปานกลาง และก้าวหน้า โดยรัฐได้ทุ่มเททรัพยากรลงใน เขตพื้นที่ด้านหลัง และปานกลางเป็นหลัก โดยสนับสนุนให้ภาคเอกชนมาลงทุนใน เขตก้าวหน้าให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายส่วนรวมของการพัฒนาที่จะลดบทบาทของภาครัฐบาลในส่วนที่เอกชนสามารถจะเข้ามามีส่วนร่วมและดำเนินการเองได้ และในปี 2531 รัฐได้เพิ่มกระทรวงหลักอีก 2 กระทรวง คือกระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อความสะดวกและประโยชน์ในการดำเนินการตามแผนที่วางไว้ได้สำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532 : 1-5)

กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหนึ่งในกระทรวงหลัก ได้สำนึกในภารกิจหน้าที่อันสำคัญนี้ โดยถือว่าการจะพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าขึ้น ก่อนอื่นจะต้องพัฒนาคนและการพัฒนาคนต้องพัฒนาด้านการศึกษาจึงได้เน้นการพัฒนาคนในชนบทเพื่อให้มีคุณภาพในเรื่องต่อไปนี้

1. ให้ความรู้พื้นฐาน เพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ตามความต้องการของแต่ละบุคคล แต่ละครอบครัวตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น
2. ให้ความรู้ ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบของพลเมืองดี มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความรักหวงแหนแผ่นดินถิ่นเกิด

3. ให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องสุขภาพอนามัย ป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ การบำรุงรักษาสุขภาพอนามัยให้สมบูรณ์

4. ให้มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาชนบท และมีทัศนคติที่ดีต่องานพัฒนาชนบทของรัฐบาล รู้จักใช้ และบำรุงรักษาถาวรวัตถุ และสาธารณะสมบัติให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528 : 35)

ในปี พ.ศ. 2526 กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีนโยบายที่จะพัฒนาคนในชนบททั้งในและนอกระบบโรงเรียนที่ขาดโอกาสและด้อยทางการศึกษาให้มีโอกาสได้พัฒนาตนให้มีคุณภาพโดยเน้นกลุ่มเป้าหมายในชนบทที่ยังอยู่ในสภาพที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาชนบท มีทักษะทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพจนสามารถนำความรู้และทักษะดังกล่าวไปใช้ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น ก็ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้รับผิดชอบดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน โครงการนี้เป็นโครงการเร่งรัดคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาในชนบททั่วประเทศในการให้บริการความรู้พื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชนบทที่ขาดโอกาสและด้อยการศึกษาเป็นอันดับแรก และเพื่อพัฒนาคนให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงาน และให้ความร่วมมือกับกรม กระทรวงต่าง ๆ รวมทั้งองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบท ภายในขอบเขตหน้าที่ของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532 : 2)

โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานไว้ดังนี้คือ

1. ปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและสังคม เพื่อคุณภาพชีวิตได้
2. ส่งเสริมให้ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถดำเนินการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนาคน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนที่โรงเรียนรับผิดชอบ
3. เพื่อพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจ ให้เกิดความตระหนักและยอมรับ รับผิดชอบต่อการพัฒนาชุมชน โดยการพึ่งตนเอง
4. ให้รู้จักคัดเลือกและพัฒนาผู้นำที่มีความซื่อสัตย์ เสียสละมีคุณสมบัติของผู้นำพัฒนา
5. ให้การศึกษาแก่ประชาชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ในด้านวิชาชีพที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

6. ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นแหล่งข่าวสาร เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน
7. ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นศูนย์ประสานงานตลอดจนการบริการด้านวิชาการและอาชีพ เพื่อพัฒนาชนบท
8. ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นศูนย์ส่งเสริมการกีฬา นันทนาการ ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีในท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2526 : 24)

ในการดำเนินงานโครงการได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นหลักสำคัญ ซึ่งหลักการของหลักสูตรจะมุ่งพัฒนาคนให้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีวินัย ในตนเอง นำความรู้ที่ได้รับ ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น และปรับปรุงตนเองให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม ทั้งได้นำหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง ของหลักสูตร มาเป็นหลักในการดำเนินงานด้วย และได้จัดการเรียนการสอน ตามเหตุการณ์สภาพท้องถิ่น และสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวิชามากที่สุด เรียนทั้งวิชาการ และภาคปฏิบัติ โดยคำนึงถึงช่วงความสนใจของผู้เรียนและมีจุดเน้นคือ การเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ด้านเกษตร และอาชีพท้องถิ่นที่ควรบรรจุ

สำหรับแนวคิดในการดำเนินงานโครงการนั้น มุ่งที่จะให้โรงเรียนประถมศึกษาในขั้นที่เป้าหมายเป็นเสมือนหมู่บ้าน นักเรียนในโรงเรียนคือ ประชาชน ครู คือ กรรมการที่ปรึกษา แล้วเริ่มพัฒนาเขาชนให้ เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของชาติในอนาคต กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียน รวมทั้งกระบวนการเรียนการสอนจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ภายใต้ขอบเขตระเบียบกฎหมายของบ้านเมือง โดยเลียนแบบชีวิตประจำวันของประชาชนในหมู่บ้านจริง ๆ ใช้กฎหมายเบื้องต้นสำหรับประชาชนทุกคนนำมาประยุกต์ใช้เป็นระเบียบของโรงเรียน ใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านนัก เรียน เข้าสู่หมู่บ้าน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ 8 ประการของโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านใน เขตชนบท ผู้สอนจะต้องมุ่งให้ ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยตัวผู้เรียนเอง ผู้สอนจะเป็นผู้คอยแนะนำช่วยเหลือ ปรับปรุงเทคนิคการสอน และกิจกรรมให้เหมาะสม มีความหมายต่อชีวิต ตรงกับความต้องการ ความสามารถ และความสนใจของนัก เรียน ตลอดจนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน โดยให้พัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ควบคู่กันไปพร้อม ๆ กัน การเรียนการสอนจึงต้องเป็นไปในลักษณะสอนไปสอบไป มุ่งตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนัก เรียน เพื่อที่จะได้จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมและ

มีการประเมินผลปลายทางภาคเรียน เพื่อตรวจสอบคุณภาพการสอนของครู และความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ สอนให้เด็กได้นำความรู้ที่ได้รับจากโรงเรียนไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันของตน โรงเรียนจึงต้องเน้นกิจกรรมการปฏิบัติจริงทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน แล้วนำกิจกรรมในโรงเรียนไปปฏิบัติจริงในบ้านของตน ซึ่งจะทำได้ทั้งโครงการกับกิจกรรมพัฒนาชุมชนสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และเป็นไปอย่างทั่วถึง เพราะโดยเฉลี่ยแล้วในปัจจุบันทุก ๆ สองหมู่บ้านจะมีโรงเรียนประถมศึกษาหนึ่งโรงเรียนเสมอไป ถ้าสามารถขยายโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบททั่วถึงกับทุกโรงเรียนก็สามารถพัฒนาได้ทุกหมู่บ้าน

จะเห็นว่าโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท เป็นโครงการที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ทุกประการ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถทั้งนี้ฐานคงสภาพอำเภอ นอก เก็บขนได้ คิดคำนวณได้ เพื่อจะประกอบอาชีพตามความถนัด และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยมีเป้าหมาย แก้ไขปัญหาการไม่รู้ ซึ่งเป็นผลให้เกิดความเจ็บป่วย ความยากจน ความขาดแคลน ความยากไร้ต่าง ๆ

การดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท เน้นการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน โดยพัฒนาคน พัฒนาจิตใจ ในช่วงแรกตั้งแต่ปี 2526-2529 มีพื้นที่เป้าหมาย 38 จังหวัด 242 อำเภอ 44 กิ่งอำเภอ รวม 300 โรงเรียนต่อปี รวม 4 ปี จำนวน 1,200 โรงเรียน 2,400 หมู่บ้าน จำนวนประชากร ประมาณ 1,200,000 คน จะได้รับการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา การสาธารณสุข และการปกครองตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2528 : 4)

หลังจากได้ดำเนินการมาสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ปรากฏว่าโรงเรียนส่วนมากสามารถช่วยพัฒนาคนในหมู่บ้านเขตชนบทอย่างได้ผล ทั้งนี้โดยความร่วมมือสนับสนุนจากผู้บริหารและคณะทำงานในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ระดับจังหวัด คณะกรรมการศูนย์การดำเนินงานโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท และผู้แทนจาก 5 กระทรวงหลัก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2529 : 1)

ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ปี 2530-2534 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติจึงมีมติให้ขยายโครงการต่อไป โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดชื่อโครงการนี้ใหม่ ว่า "โครงการเร่งรัดคุณภาพโรงเรียน

ประถมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท" และเพิ่มจำนวนโรงเรียนในโครงการออกไปเป็นสี่ละ 1,500 โรงเรียนทั่วประเทศอย่างต่อเนื่องกันไปทุกปี รวมทั้งได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้โรงเรียนได้ดำเนินการให้ก้าวหน้าต่อไป เพื่อเป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนประถมศึกษาทั่วไปได้ โดยจะมีการเร่งรัดคุณภาพโรงเรียน พัฒนาให้ประชาชนในเขตบริการของโรงเรียนสามารถพึ่งตนเองได้ตามความถนัดภาพ โดยจะได้ประสานงาน ฝึกกำลัง ระดมความคิดและทรัพยากรจากส่วนราชการและองค์การเอกชน มาช่วยกันพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งตนเองได้ในเวลาอันสมควร ในการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท จะดำเนินการพร้อมกันทุกโรงเรียนเป็นไปไม่ได้ เพราะความพร้อมในด้านต่าง ๆ มีจำกัด เพราะฉะนั้นทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดคุณลักษณะของโรงเรียน ที่จะได้รับการพิจารณาให้เข้าโครงการไว้โดยเฉพาะ และได้มีวิธีการคัดเลือกโรงเรียนดังกล่าว ดังนี้

1. ให้สภาตำบลเสนอชื่อโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านชนบทที่จะให้เป็นโรงเรียนเป้าหมายของโครงการ ไปยังคณะกรรมการพัฒนาอำเภอ โดยโรงเรียนดังกล่าวจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้
 - 1.1 เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ได้ผลดีกว่าโรงเรียนใกล้เคียง
 - 1.2 เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนไม่น้อยกว่า 120 คน และมีครูซึ่งทำการสอนประจำที่โรงเรียนไม่น้อยกว่า 7 คน
 - 1.3 คณะครูในโรงเรียนจะต้องพักอาศัยในหมู่บ้านซึ่งโรงเรียนตั้งอยู่หรือหมู่บ้านใกล้เคียงไปมาสะดวก ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนครูทั้งหมด
 - 1.4 มีบริเวณเพียงพอที่จะใช้เป็นสถานที่สำหรับสาธิตวิชาซึ่งด้านการเกษตรและวิชาอื่น ๆ
2. คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ พิจารณาคัดเลือกโรงเรียนที่จะเข้าโครงการให้เหลือเพียงอำเภอละ 1 โรงเรียนต่อปี ยกเว้นอำเภอขนาดใหญ่ที่มีตำบลมากกว่า 14 ตำบลขึ้นไป คัดเลือกโรงเรียนได้ 2 โรงเรียนต่อปี เพื่อเสนอชื่อโรงเรียนไปยังคณะกรรมการพัฒนาจังหวัด (กพจ.) ในการพิจารณาดังกล่าวนี้ คณะกรรมการพัฒนาอำเภออาจเลือกโรงเรียนรับผิดชอบในการจัดการศึกษาสำหรับหมู่บ้านมากกว่า 1 หมู่บ้านก็ได้ แต่ต้องเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในทำเนียบหมู่บ้านเป้าหมาย เพื่อพัฒนาชนบทยากจน

3. คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด พิจารณาคัดเลือกโรงเรียนจากแผนพัฒนาอำเภอ เสนอ
 ในแผนพัฒนาจังหวัด และส่งให้แก่ศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (ศปช.) สำนักงานคณะกรรมการ
 การพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ,
 2526 : 25-26)

หลังจากที่โรงเรียนได้รับการคัดเลือกให้ดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขต
 ชนบทแล้ว โรงเรียนจะต้องส่งครูจำนวนหนึ่งเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อทราบแนวนโยบายและแนวทาง
 การดำเนินงานโครงการ ตามที่ศูนย์ดำเนินงานโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ร่วม
 กับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจัดขึ้น แล้วนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกอบรมนั้นไป
 ถ่ายทอดให้แก่คณะครูในโรงเรียนอีกต่อหนึ่ง เมื่อทุกคนเข้าใจตรงกันแล้ว จึงลงมือดำเนินงานตาม
 ขั้นตอนดังนี้

1. สำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนาคนในหมู่บ้านที่โรงเรียนตั้งอยู่
2. จัดอบรมและสัมมนาผู้นำชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย
3. ปรับปรุงบริเวณสภาพพื้นที่และสนามของโรงเรียน ให้เหมาะสมกับการเป็นศูนย์กลาง
 ในการพัฒนาชนบท
4. บริหารการใช้ทรัพยากร บุคลากร วัสดุ ครุภัณฑ์ เพื่อให้ในการเรียนการสอนวิชาขึ้น
 ในชนบทได้คุ้มค่า
5. ปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เด็กเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ใน
 การพัฒนาตนเอง และสังคมตามหลักสูตรประถมศึกษา นุทธศักราช 2521
6. ให้บริการด้านการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนในหมู่บ้าน
7. จัดบริการข่าวสารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนพื้นที่เป้าหมาย
8. ให้บริการชุมชนด้านกีฬา นันทนาการ ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีใน
 ท้องถิ่น
9. ประสานงานและให้บริการกับหน่วยงานต่าง ๆ
10. ประเมินผลการดำเนินงาน
11. นำผลจากการสัมมนาไปพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงาน (สำนักงานคณะกรรมการ
 การประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529 : 13 - 14)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532 : 3-4) ได้กำหนดงบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526-2533 ดังปรากฏรายละเอียดตามตาราง 1

ตาราง 1 งบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ปี พ.ศ. 2526-2533

ปี พ.ศ.	จำนวนโรงเรียน	งบประมาณ	พื้นที่ดำเนินการ
2526	300	36,000,000 บาท	ในช่วงแผนพัฒนา
2527	300	24,000,000 บาท	เศรษฐกิจและสังคม
2528	300	24,000,000 บาท	แห่งชาติ ฉบับที่ 5
2529	300	20,000,000 บาท	38 จังหวัด
2530	1,500	20,000,000 บาท	ในช่วงแผนพัฒนา
2531	1,500	15,000,000 บาท	เศรษฐกิจและสังคม
2532	1,500	20,000,000 บาท	แห่งชาติ ฉบับที่ 6
2533	1,500	57,271,000 บาท	72 จังหวัด

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532 : 3)

สำนักงานการศึกษาจังหวัดปัตตานี ได้ดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท เพื่อปรับปรุงโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2526 ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) เป็นต้นมา ในพื้นที่ 7 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ รวม 36 โรงเรียน ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ตั้งแต่ปี 2530 - 2533 ทางจังหวัดได้ขยายพื้นที่ปฏิบัติการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปัจจุบันจังหวัดปัตตานีมีโรงเรียนที่

เข้าโครงการทั้งหมด 144 โรงเรียน หลังจากที่โครงการนี้ได้เริ่มดำเนินการมา มีโรงเรียนหลายโรงเรียนที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สำเร็จ ตามหลักการและจุดประสงค์ของโครงการ จนเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องให้เป็นโรงเรียนดีเด่น และโรงเรียนตัวอย่าง แต่ก็มีโรงเรียนอีกจำนวนไม่น้อย ที่ยังไม่สามารถดำเนินงานได้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และยังมีโรงเรียนอีกจำนวนหนึ่ง ที่กำลังจะพยายามดำเนินการให้ไปสู่จุดมุ่งหมายถึงแม้ว่าจะประสบกับปัญหาและอุปสรรคใด ใดก็ตาม

จากรายงานการสรุปผลการดำเนินงานโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท จังหวัดปัตตานี ปีงบประมาณ 2532 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี (2532 : 3-4) ได้ทำการจัดอันดับคุณภาพของโรงเรียนที่จัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของโครงการ จำนวน 104 โรงเรียน ปรากฏผลดังนี้คือ ดีมาก 10 โรงเรียน ดี 25 โรงเรียน พอใช้ 30 โรงเรียน และที่ควรปรับปรุง 39 โรงเรียน จากจุดนี้เป็นสิ่งที่บ่งบอกได้ว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาถึงสภาพปัญหา สาเหตุที่แท้จริงเพื่อนำไปสู่การแก้ไข ปรับปรุงได้ทันที่ จะสามารถดำเนินงานไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดไว้

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารรายงานและจากการสอบถามผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท เพื่อที่จะสรุปประเด็นปัญหาที่สำคัญที่ผ่านมาตลอดระยะเวลาที่ดำเนินงานของจังหวัดปัตตานี โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านบุคลากร

- 1.1 บุคลากรไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในการดำเนินงานตามโครงการ
- 1.2 บุคลากรไม่มีความรู้ความสามารถ และความถนัดในงานที่ต้องรับผิดชอบ
- 1.3 บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน
- 1.4 บุคลากรในโรงเรียนไม่มีที่พักในโรงเรียนหรือในชุมชน ต้องเดินทางกลับภูมิลำเนาทำให้ไม่มีเวลาได้ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอและจริงจัง
- 1.5 บุคลากรผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมสัมมนาบางคนมีปฏิริยาต่อต้าน ไม่ให้ความร่วมมือ
- 1.6 บางโรงเรียนมีบุคลากรไม่ครบชั้น ทำให้เป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน

2. ด้านงบประมาณ

- 2.1 การจัดสรรงบประมาณล่าช้า ทำให้การดำเนินงานล่าช้าไปได้
- 2.2 ขาดงบประมาณในการซ่อมบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์
- 2.3 โครงการบางโครงการมีงบประมาณสนับสนุนน้อยทำให้กิจกรรมเกิดปัญหา

3. ด้านดำเนินงาน

- 3.1 จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ไม่สอดคล้องกับโครงการที่ปฏิบัติ
- 3.2 การโยกย้ายผู้บริหารและครูทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนต้องหยุดชะงัก ไม่ต่อเนื่องหรือล้มเหลวไปเลย
- 3.3 ผลผลิตมีต้นทุนสูงทำให้จำหน่ายไม่ได้ จึงไม่เกิดเงินหมุนเวียนเงินตราในการดำเนินงาน
- 3.4 การประชาสัมพันธ์งานโครงการการศึกษาเพื่อนำมาสนับสนุนในเขตชนบท ทำได้ไม่ทั่วถึง และทำได้น้อยมาก
- 3.5 การดำเนินกิจกรรมโครงการทำไม่ต่อเนื่องทำได้เป็นครั้งคราวไม่อาจเสนอเป็นแบบอย่างได้
- 3.6 การดำเนินงานด้านประชาสัมพันธ์ ยังขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

4. ด้านการนิเทศติดตามผล

- 4.1 การนิเทศยังทำได้น้อยไม่ทั่วถึง ไม่สม่ำเสมอเนื่องจากศึกษานิเทศก์ทุกระดับต้องรับผิดชอบงานมาก งบประมาณในการนิเทศไม่เพียงพอ
- 4.2 บุคลากรที่มีหน้าที่นิเทศทุกระดับมีความเข้าใจไม่ตรงกัน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานสับสน
- 4.3 ขาดเครื่องมือในการนิเทศอย่างเป็นระบบ ขาดสิ่งบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพของโครงการที่ชัดเจน

5. ด้านชุมชน

- 5.1 ผู้ปกครองส่วนหนึ่งขาดความเสียสละ
- 5.2 ผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาให้กับโครงการมากนัก
- 5.3 ผู้ปกครองไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการอบรม
- 5.4 ผู้ปกครองพูดภาษาไทยไม่ได้ทำให้การประสานงานระหว่างทางบ้านกับ

โรงเรียนมีปัญหา

- 5.5 การดำเนินงานในบางพื้นที่ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของกระทรวงหลัก

น้อยมาก

6. ด้านสถานที่

6.1 โรงเรียนในโครงการส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดแคลนน้ำสำหรับทำการเกษตร และขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

6.2 โรงเรียนบางแห่งสถานที่คับแคบไม่สะดวกต่อการจัดกิจกรรมตามโครงการ จากสภาพการดำเนินงานที่เป็นจริงของโรงเรียนนั้น ผู้บริหารและครูมีบทบาทและหน้าที่ในการดำเนินงานแตกต่างกัน ปัญหาและความต้องการต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการของผู้บริหารและครู จึงน่าจะแตกต่างกัน และในแง่ขนาดของโรงเรียนนั้น ความพร้อมในการดำเนินงานของโรงเรียนแต่ละขนาดมีความแตกต่างกัน โรงเรียนขนาดใหญ่มีบุคลากรมาก ตั้งอยู่ในชุมชนใหญ่ โรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรน้อยตั้งอยู่ในชุมชนเล็ก

นอกจากนี้แล้วงบประมาณทั้งหมดที่ได้รับจากทางราชการก็ต่างกัน แต่ต้องดำเนินงานในลักษณะเดียวกัน ดังนั้นการดำเนินงานโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน จึงน่าจะมีปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์แตกต่างกันด้วย นอกจากนี้ผลการดำเนินงานตามโครงการของจังหวัดปัตตานีมีปัญหาประการหนึ่ง คือ ทางด้านภาษา โดยเฉพาะการประสานงานระหว่างบ้านและโรงเรียนเป็นปัญหาสำคัญมาก ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจเกี่ยวกับเจตนารมณ์ของโรงเรียนหรือของทางราชการที่จะช่วยเหลือประชาชนในชนบท (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี, 2532 : 2)

เนื่องจากกิจกรรมในโครงการต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย ในการที่จะ
 ทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ บุคลากรในโรงเรียน โดยเฉพาะผู้บริหารและครู เป็นแกนนำในการที่จะ
 ประสานงานย่อมมีความเข้าใจถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการเป็นอย่างดี การได้รับทราบ
 ปัญหาซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานจะช่วยให้สามารถแก้ไข้ปัญหาได้ตรงจุด เพื่อจะได้วางแผนใน
 การดำเนินงาน และโครงการการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ชัดเจนและประสบปัญหาใน้อยที่สุดเท่าที่จะทำ
 ได้ เพราะจะทำให้เป็นการประหยัดเวลา งบประมาณ และขั้นตอนการทำงาน ช่วยให้การดำเนินงาน
 ของโครงการประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ครบทุกประการ และที่ผ่านมาไม่มีใครได้วิจัยถึงสภาพปัญหา
 ดังกล่าวไว้อย่างชัดเจนแน่นอน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพปัญหาและความต้องการของ
 ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อ
 พัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และผู้เกี่ยวข้อง
 ในการที่จะปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานในโครงการให้ดีขึ้น และเป็นแนวทางในการวางแผน
 ปรับปรุงการดำเนินงานในโรงเรียนในโครงการให้บรรลุเป้าหมายทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาใน
 การดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช) จังหวัดปัตตานี

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาในการดำเนินงาน
 ตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช) จังหวัดปัตตานีว่าอยู่ระดับใดใน
 8 ด้านต่อไปนี้

- 1.1 การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน
- 1.2 การสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการพัฒนา
- 1.3 การพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่น
- 1.4 การคัดเลือกและพัฒนาผู้นำ

- 1.5 ให้การศึกษาด้านวิชาชีพ
- 1.6 การจัดศูนย์บริการข่าวสาร
- 1.7 การปรับปรุงโรงเรียนให้เป็นศูนย์ประสานงาน
- 1.8 การให้บริการชุมชนด้านกีฬา วัฒนธรรม การ ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม

ประเพณี

2. เพื่อศึกษาระดับความต้องการของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาในการดำเนินงานตามโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านใน เขตชนบทจังหวัดปัตตานีว่าอยู่ระดับใดใน 8 ด้าน ดังกล่าว

3. เพื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาในการดำเนินงานตาม โครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านใน เขตชนบททั้ง 8 ด้านดังกล่าวของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาตามตัวแปรวิถีทางการศึกษา ประสิทธิภาพในการทำงานโครงการ กศ.พช. และขนาดของโรงเรียน

4. เพื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการในการดำเนินงานตาม โครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านใน เขตชนบททั้ง 8 ด้าน ดังกล่าวของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาตามตัวแปรวิถีทางการศึกษา ประสิทธิภาพในการทำงานโครงการ กศ.พช. และขนาดของโรงเรียน

5. เพื่อรวบรวมปัญหาและความต้องการตลอดจนข้อเสนอแนะของผู้บริหาร และครูโรงเรียนประถมศึกษาในการดำเนินงานตาม โครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านใน เขตชนบทใน จังหวัดปัตตานี

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับปัญหาของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาในการดำเนินงานตาม โครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านใน เขตชนบทในจังหวัดปัตตานี อยู่ในระดับมาก
2. ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาที่มีวิถีทางการศึกษาต่างกันมีระดับปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านใน เขตชนบทจังหวัดปัตตานีแตกต่างกัน
3. ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการทำงานโครงการ กศ.พช. ต่างกัน มีระดับปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านใน เขตชนบทจังหวัดปัตตานีแตกต่างกัน

4. ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีระดับปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทจังหวัดปัตตานีแตกต่างกัน
5. ระดับความต้องการของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาในการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทจังหวัดปัตตานี อยู่ในระดับมาก
6. ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกันมีระดับความต้องการในการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทจังหวัดปัตตานีแตกต่างกัน
7. ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานโครงการ กศ. พช. ต่างกันมีระดับความต้องการในการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทจังหวัดปัตตานีแตกต่างกัน
8. ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีระดับความต้องการในการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทจังหวัดปัตตานีแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบระดับปัญหาและระดับความต้องการของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาในการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับได้นำไปเป็นแนวทางให้ความช่วยเหลือปรับปรุงแก้ไข นิเทศติดตามผล วางแผนและดำเนินการดำเนินงานโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทให้บรรลุเป้าหมายและประสิทธิผลสำเร็จทั้งในปัจจุบันและอนาคต
2. ทำให้ทราบว่าผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาในการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน ประสบการณ์ในการทำงานโครงการ กศ. พช. ต่างกัน และสอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีระดับปัญหาและระดับความต้องการแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารระดับสูงและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับ ในการบริหารกำหนดระเบียบ วางนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ การฝึกอบรม และให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ได้ตรงจุดตรงประเด็นซึ่งมีประโยชน์ในการนิจารณา แก้ไขปรับปรุง ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้น

3. เพื่อจะได้นำผลการวิจัยพร้อมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทจังหวัดปัตตานี เสนอสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการปฏิบัติงานในกิจกรรมของโครงการ

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานีที่อยู่ในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526-2532 จำนวน 426 คน ได้จากโรงเรียน 106 โรงเรียน โดยแยกเป็นผู้บริหาร 106 คน และครู 320 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2. ตัวแปร (Variables)

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วยคุณลักษณะทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานโครงการ กศ.พช. และขนาดของโรงเรียน

2.1.1 คุณลักษณะทางการศึกษาจำแนกออกเป็น 2 ระดับคือ อนุปริญญา หรือต่ำกว่า และปริญญาตรี หรือสูงกว่า

2.1.2 ประสบการณ์ในการทำงานโครงการ (กศ.พช.) จำแนกออกเป็น 2 ระดับคือ น้อยกว่า 4 ปี และ 4 ปี หรือมากกว่า

2.1.3 ขนาดของโรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทจังหวัดปัตตานี

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านใน เขตชนบทยากจน หรือโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านใน เขตชนบท หรือโครงการเร่งรัดคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท หมายถึง โครงการพิเศษของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีแผนการดำเนินงานที่จะให้โรงเรียนศึกษาดำเนินกิจกรรมเพื่อ เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชนบทซึ่งใช้ชื่อย่อว่าโครงการ กศ. พช.

2. โรงเรียนในโครงการ กศ.พช. หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี ที่อยู่ในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านใน เขตชนบทและเข้าโครงการในปี พ.ศ. 2526-2532 ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่

3. ปัญหา หมายถึง อุปสรรคและข้อขัดข้องต่าง ๆ ซึ่งเป็นสาเหตุให้การดำเนินงานไม่บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้ หรือเป็นไปได้ล่าช้ากว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งแบ่งออกได้ 8 ด้าน ดังนี้

- 3.1 การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3.2 การสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคน
- 3.3 การพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่น
- 3.4 การคัดเลือกและพัฒนาผู้นำ
- 3.5 ให้การศึกษาด้านวิชาชีพ
- 3.6 การจัดศูนย์บริการข่าวสาร
- 3.7 การปรับปรุงโรงเรียนให้เป็นศูนย์ประสานงาน
- 3.8 การให้บริการชุมชนด้านกีฬา นันทนาการ ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม

ประเพณี

4. ความต้องการ หมายถึง ความประสงค์ที่จะได้รับสิ่งต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านใน เขตชนบทจังหวัดปัตตานี ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ด้าน เช่นเดียวกับปัญหา ในข้อ 3.1-3.8

5. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่ง ครูใหญ่ หรือ อาจารย์ใหญ่ หรือ ผู้อำนวยการ

6. ครู หมายถึง ตำแหน่งครู หรือ ตำแหน่งอาจารย์ หรือผู้ช่วยผู้บริหาร
7. วุฒิต่างการศึกษา หมายถึง ผลสำเร็จที่ได้รับการรับรองจากการศึกษาเล่าเรียนในสถาบันการศึกษาทั้ง ในประเทศ หรือ ต่างประเทศ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ
 - 7.1 อนุปริญญา หรือต่ำกว่า
 - 7.2 ปริญญาตรี หรือสูงกว่า
8. ประสบการณ์ในการทำงานโครงการ กศ.พช. หมายถึง ระยะเวลาที่ผู้บริหารและครูได้ปฏิบัติงานในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ในโรงเรียนประถมศึกษา ตั้งแต่ ๓ มาจนถึงวันที่ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ
 - 8.1 น้อยกว่า 4 ปี
 - 8.2 4 ปี หรือมากกว่า
9. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ขนาดโรงเรียนตามเกณฑ์แบ่งขนาดโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีดังนี้
 - 9.1 โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 120 คน
 - 9.2 โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 121-300 คน
 - 9.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนสูงกว่า 301 คน